

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.02.2017, sp. zn. 20 Cdo 1874/2016, ECLI:CZ:NS:2017:20.CDO.1874.2016.1

Číslo: 69/2018

Právní věta: Exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného a přikázáním jiné pohledávky manžela povinného, prováděnou na základě exekučních příkazů vydaných soudním exekutorem podle § 262a odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2015, nelze od 1. 7. 2015 nadále provádět.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.02.2017

Spisová značka: 20 Cdo 1874/2016

Číslo rozhodnutí: 69

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Srážky ze mzdy, Zastavení exekuce

Předpisy: čl. IV bod 1 předpisu č. 139/2015Sb.
§ 262a odst. 2 o. s. ř. ve znění od 01.01.2014 do 30.06.2015

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání manželky povinného 2) zrušil usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 9 Co 1318/2015, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Karvině usnesením ze dne 8. 10. 2015, č. j. 48 EXE 3305/2014-83, rozhodl, že ve vztahu k exekučnímu příkazu č. j. 181 EX 10675/14-57, ze dne 14. 11. 2014, kterým pověřený soudní exekutor Mgr. L. K. rozhodl o provedení exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů manželce povinného 2) od plátce mzdy společnosti V. I., s. r. o., se sídlem v P., jakož i ve vztahu k exekučnímu příkazu č. j. 181 EX 10675/14-116, ze dne 27. 11. 2014, kterým též soudní exekutor rozhodl o přikázání jiné peněžitě pohledávky, kterou má manželka povinného 2) vůči Penzijní společnosti České pojišťovny, a. s., se sídlem v P., z titulu ve výroku uvedené smlouvy, se exekuce vedená na podkladě pověření Okresního soudu v Karvině ze dne 10. 11. 2014, č. j. 48 EXE 3305/2014-13, s účinností od 1. 7. 2015 zastavuje.

2. Krajský soud v Ostravě napadeným rozhodnutím usnesení okresního soudu zrušil a věc tomuto soudu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací soud dospěl k závěru, že důvod k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. po nabytí účinnosti zákona č. 139/2015 Sb., jímž byl novelizován

občanský soudní řád a exekuční řád s účinností od 1. 7. 2015, nenastal. Byly-li v souzené věci exekuční příkazy postihující mzdu či jiný příjem manželky povinného či pohledávku ze smlouvy o penzijním připojištění náležející manželce povinného vydány před účinností zákona č. 139/2015 Sb., tj. přede dnem 1. 7. 2015 s tím, že byly doručeny plátcí mzdy či poddlužníku manželky povinného a exekuce na jejich podkladě začala být i před tímto datem prováděna, lze podle odvolacího soudu „jednoznačně konstatovat“, že právní účinky spojené s vydáním exekučního příkazu postihujícího výlučný majetek manželky povinného 2) nastaly a i po 1. 7. 2015 zůstávají zachovány. Samotné provádění srážek ze mzdy či jiného příjmu manželky či zpeněžení pohledávky, kterou má manželka povinného vůči penzijní společnosti ze smlouvy o penzijním připojištění, lze mít nikoli za procesní úkony nastalé po 1. 7. 2015, nýbrž za pomocné úkony, které nastalé právní účinky procesních úkonů s tím spojené provázejí. Odvolací soud však vytkl soudu prvního stupně, že se nezabýval námitkou manželky povinného 2), že vymáhaná pohledávka není pohledávkou náležející do společného jmění jejího a povinného 2).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Manželka povinného 2) v dovolání namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci podle § 241a odst. 1 o. s. ř. Uvedla, že účinnost zákona č. 139/2015 Sb. je koncipována na principu tzv. nepravé zpětné účinnosti, což vyplývá i z důvodové zprávy k návrhu tohoto zákona. S ohledem na zásady nepravé právní retroaktivity je nepochybné, že s účinností od 1. 7. 2015 žádné zákonné ustanovení v občanském soudním řádu či exekučním řádu neumožňuje vést k vymožení dluhu náležejícího do společného jmění manželů exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného či příkázáním jiné peněžitě pohledávky manžela povinného (s výjimkou příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu). Zachování účinků úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti zákona č. 139/2015 Sb., znamená, že nová právní úprava nijak nedopadá na srážky ze mzdy, které již byly provedeny do 30. 6. 2015; neznamená to však, že je možno v těchto srážkách pokračovat i po 1. 7. 2015, popř. že je možné zpeněžit pohledávku manželky povinného, kterou má vůči penzijní společnosti. Navrhla proto, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Oprávněná ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že přijetím argumentace dovolatelky by bylo nutné zastavit veškerá exekuční řízení, ve kterých byl vydán exekuční příkaz do dne 30. 6. 2015 a byl zvolen způsob provedení exekuce srážkami ze mzdy manžela povinného. Názor dovolatelky je neudržitelný, neboť by došlo ke vzniku právního vakua, kdy by ve všech již zahájených exekučních řízeních musely být vydány nové exekuční příkazy s jiným způsobem vedení exekuce, což by vedlo ke značným průtahům a k zásahům do základních majetkových a procesních práv oprávněné.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“, a po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozhodnutí, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která nebyla doposud v judikatuře Nejvyššího soudu vyřešena [zda lze vést s ohledem na čl. IV bod 1 zákona č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), dále též jen „zákon č. 139/2015 Sb.“, a který nabyl účinnosti 1. 7. 2015, exekuci srážkami ze mzdy

manžela povinného, příkazáním jiné pohledávky manžela povinného, byly-li exekuční příkazy vydány před tímto datem], přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

IV. Důvodnost dovolání

6. Podle § 262a odst. 2 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2014 do 30. 6. 2015 výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiného příjmu manžela povinného, příkazáním pohledávky manžela povinného z účtu u peněžního ústavu, příkazáním jiné peněžité pohledávky manžela povinného nebo postižením jiných majetkových práv manžela povinného lze nařídít tehdy, jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů. Ustanovení hlavy druhé a třetí se použije přiměřeně.

Podle § 262a odst. 4 o. s. ř. ve znění účinném od 1. 7. 2015 jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze nařídít výkon rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů, lze vést výkon rozhodnutí příkazáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.

Podle § 42 odst. 4 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění účinném od 1. 7. 2015 jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů, lze vést exekuci příkazáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.

Podle čl. II bodu 1 Přechodných ustanovení zákona č. 139/2015 Sb. není-li dále stanoveno jinak, použije se občanský soudní řád ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

Podle čl. IV bodu 1 Přechodných ustanovení zákona č. 139/2015 Sb. není-li dále stanoveno jinak, použije se exekuční řád a občanský soudní řád ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

Čl. IV bod 1 Přechodných ustanovení zákona č. 139/2015 Sb. vyjadřuje obecně platnou zásadu nepravé retroaktivity procesních norem, tedy aplikaci nových procesních norem pro dříve započatá řízení. Znamená to, že v řízení je pokračováno podle pozdějšího procesního práva (jeho změn). Ty účinky, které dosavadní procesní úprava spojovala s určitými procesními úkony, zůstávají zachovány i nadále (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, str. 2738, rovněž např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 1. 2011, sp. zn. 3 Ads 111/2010). Ústavní soud v nálezu ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. [Pl. ÚS 21/96](#), k výkladu nepravé retroaktivity uvádí, že „obecně v případech časového střetu staré a nové právní normy platí nepravá retroaktivita, tj. od účinnosti nové právní normy se i právní vztahy, vzniklé podle zrušené právní normy, řídí právní normou novou. Vznik právních vztahů existujících před nabytím účinnosti nové právní normy, právní nároky, které z těchto vztahů vznikly, jakož i vykonané právní úkony, se řídí zrušenou právní normou (důsledkem opačné interpretace střetu právních norem by byla pravá retroaktivita)“.

7. V souzené věci bylo exekuční řízení zahájeno dne 30. 10. 2014, soudní exekutor vydal exekuční příkaz dne 14. 11. 2014, č. j. 181 EX 10675/14-57, kterým postihl mzdu manželky povinného 2) M. K. u jejího zaměstnavatele V. I., s. r. o., se sídlem v P. Dalším exekučním příkazem ze dne 27. 11. 2014, č. j. 181 EX 10675/14-116, soudní exekutor přikázal oprávněné jinou peněžitou pohledávku, která

vznikne M. K. za dlužníkem Penzijní společnost České pojišťovny, a. s., se sídlem v P.

8. Soudní exekutor tedy vydal oba exekuční příkazy v době, kdy v případě, že se jednalo o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, bylo možné k uspokojení pohledávky oprávněné provést srážky ze mzdy manžela povinného a postihnout jinou pohledávku manžela povinného. Exekuční příkaz má ve smyslu § 47 odst. 2 exekučního řádu účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle občanského soudního řádu a vydání exekučního příkazu představuje procesní úkon provedený soudním exekutorem.

9. Otázkou zůstává, zda lze exekuci vést těmito způsoby i po 1. 7. 2015, kdy došlo ke změně právní úpravy a intertemporální ustanovení již blíže uvedený stav neupravují.

10. Z pohledu nepravé retroaktivity platí, že i když bylo exekuční řízení zahájeno 30. 10. 2014, s účinností od 1. 7. 2015 se na toto exekuční řízení použije právní úprava exekučního řádu a občanského soudního řádu ve znění účinném od tohoto data. Pro posouzení, zda byl soudní exekutor oprávněn vydat exekuční příkaz, kterým postihl mzdu manželky povinného a jinou pohledávku manželky povinného, je rozhodující právní úprava účinná do 30. 6. 2015. Stejnou úpravou se řídí nárok oprávněného, aby jeho pohledávka byla uvedenými způsoby exekuce uspokojena, jakož i vykonané právní úkony, které k provedení těchto způsobů exekuce směřovaly. Jestliže od 1. 7. 2015 právní úprava nadále uvedené způsoby exekuce neupravuje, nelze jimi od 1. 7. 2015 exekuci nadále provádět. Právní spojení, že „právní účinky zůstávají zachovány“ je třeba vykládat tak, že se jedná o právní účinky vzniklé po dobu „působení“ staré právní úpravy.

11. Dospěl-li odvolací soud k jinému právnímu závěru, je tento závěr nesprávný.

12. Nejvyšší soud proto usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).